

dere p̄positionē / genus cōiungūt: vt de primo mane venio. Nā
 em̄ nō videtur iungi ei parti orationis que est mane sed que ē
 primo. Hec seruius: Uex Sergius sup Donatū dicit. Cū
 est illud apud Plautū: a primo mane vlg; ad vesperū: modo
 mane nomē est: hoc mane hui⁹ manis: hoc mane. Nā si aduer
 bium esset, nec genus reciperet, nec p̄positioni adiūgeret; Boz
 num sero: hic etiā nota maledicta, hris (si credimus eru dicit) ve
 ris: bonū sero / p̄ bona vespera: valeret em̄ tantū, id est bonū tar
 de: vt dicit Perotus: Sed potius forsan bonum serum dicen
 dum est: vt Titus Livius: erat iam, diei serum: vel dicemus,
 quietam noctem vel simile.

Arithmetica dicendū est, nō arismetica: vt indocti dicūt.
 arithmos em̄ gr̄ce, numer⁹ latine dicit: Inde arithmetica:
 Indocti autē dicunt, arismetica, ab areis, id ē virtus, qd̄ falsū ē.
 Arc em̄ areos, mars dicitur, vt arcopagus: re te autē virtus
 dicitur, non are.

Algorithmus, non algorismus.

Apotheca, cū th aspirato, scribendū, significat p̄re, reposito
 riū vini, sic horreū frūmētū. Teu: wein keller: Plinius, vina in
 apothecis cāis ortu mutant / postea q̄ restitunt sibi: Et Lice
 ro in philippicis, apothecas vini obiecit antonio: Dicunt igi
 tur apothecē in quibus vinū z seruat z vendit. Alpianus, ff.
de fundo in structo legato: Vina etiā que in apothecis sūt, nō
 cedent zc. Plinius, apothecis fuisse, z diffundi solita vina, An
 no sexcentesimo tertio vrbis apparet: Nostri igi^r vehementer
 (vt in alijs etiā) errant: qui vocant sine omni ratōe z aucto^rita
 te apothecam, pharmacothecam: vbi venales herbe, z medica
 menta, exponūtur, ad quā medici suas (vt ita dicā) receptas scri
 buntque medicamētaria, vel pharmacotheca, dicitur quasi repo
 sitorū medicamentoz. Θηκη em̄ locus vel repositoriū est: z φαρ
μακεια medicamētū. Inde medicamētari⁹: vt gr̄ce pharmaco
 phola penult. lōga, dicitur: qui vulgo apo- thecarius, vocatur.
Acolythus cū, aspirato, scribendū, significat p̄re, reposito
 riū vini, sic horreū frūmētū. Teu: wein keller: Plinius, vina in
 apothecis cāis ortu mutant / postea q̄ restitunt sibi: Et Lice
 ro in philippicis, apothecas vini obiecit antonio: Dicunt igi
 tur apothecē in quibus vinū z seruat z vendit. Alpianus, ff.
de fundo in structo legato: Vina etiā que in apothecis sūt, nō
 cedent zc. Plinius, apothecis fuisse, z diffundi solita vina, An
 no sexcentesimo tertio vrbis apparet: Nostri igi^r vehementer
 (vt in alijs etiā) errant: qui vocant sine omni ratōe z aucto^rita
 te apothecam, pharmacothecam: vbi venales herbe, z medica
 menta, exponūtur, ad quā medici suas (vt ita dicā) receptas scri
 buntque medicamētaria, vel pharmacotheca, dicitur quasi repo
 sitorū medicamentoz. Θηκη em̄ locus vel repositoriū est: z φαρ
μακεια medicamētū. Inde medicamētari⁹: vt gr̄ce pharmaco
 phola penult. lōga, dicitur: qui vulgo apo- thecarius, vocatur.

Thera.
pharmaceia.

De abusione lingue

id est sequor: vnde z distinctōne vicesima p̄ia. Dicit Acolythi grece latine ceroferarij dicuntur a depozandis cereis q̄n legē dū est eu angelū. Item distinctōe vicesima tertia: Acolythus (inquit) accipiat ceroferariū cum cereo, vt sciat se esse ad accēden da lumina mācipari: vbi ceroferariū accipit pro eo instrumen to q̄ cereus fixus cōtinet.

Amabo interiectio blandientis, non corripit mediā, ad dis ferentiā verbi amabo futuri tempis: vt plures litteratores dis cunt sed sequit naturam sui verbi: vt dicit Sulpit de quans titate, hoc te docebit Lattullus ad ipsa illam

Amabo: mea dulcis ipsa illa, mee deliciae, mei lepores.

Aenu vel hot gellius libro .ij. noctū attica cū scribit) Ahenū p aspirationem, more veteruz: vt firmitas z vigor vocis, q̄si q̄bus dam neruis additis, intenderet: est vas in quo aqua calefieri consuevit, Ten, hessel, Quod dicūt, caldariū, Virgi, primo ge orgi, Et folijs vndam tepidi despumat aheni. Quāuis caldar ium hot dicit Simpontinus pontifex, sit in balneis vas ex q̄ aqua calida hauritur: et calefit et tepidariū vbi tepida aq̄ haur it: z frigidariū vbi frigida, hoc docet victruu, cū scribit faci enda esse enea supra hypocausti siniria: caldariū tepidariū, frigi dariū. Errat autē hic Hestor Dionysius, qui dicit, genū ē va sis genus, alias cacabus vocitatu: Nam cacabus licet nō multū differt tamē ab aeno: em teste Varrōe: vas in q̄ pulmentariū coquit Ten, psam: deducit q̄s a sono dū feruet: Quā diffe rentiā Paulus iuriscōsultus eū docuisset dices: nō multū in terest inter, cacabū, z ahenū, qd̄ supra focum pendet: hoc aq̄ ad potandū calefit, in illis pulmentariū coquit: Errant rursus q̄ dicunt Lacabus ten, hachel: vt mō dictū ē sed significat psam

Uñ Hieronym paraly pomenon li. ij. capi. xxxv. pacificas ve ro hostias cōuerūt in lebetis: z cacabis z ollis. Et interdū caca bi sunt argenti, vt Pomponi: s. ff. de auro z argento zc. Lerte si cacabus argenteos habebat zc.

Altercoz aris, deponē tale vel alterco, teste Prisciano, est con tendere vel iurgari: vnde ex mimis pubii: vt testis est Julius gellius o libro. xvi. habetur: nūmū altercando veritas amittitur. Inde altercati o teste Pompeio est iurgatio: Laque ne dicas al

panne

Cacabus
Ahenū

tricarificat plurimū & male.

Anser. qđ signiſicet notū est: cōprehēdit em̄ vtrūq; ſecū ſub vno articulo: vt paſſer & aquila: vno Plinius l. r. que ex feris mitigent. nō ꝑcipere: vt anſer ꝛc. **A**uca aut̄ latinū nō est: Sed anas anatis media breuis, breui ꝑnunciandū est, teuto. v. paſſer em̄. **A**n̄ ruſſus feſtus, latipedēq; anate cernes, excedere ponto. Et **A**cer; de virtutib; herbarum, Anſeris aut̄ anatis, mixta pinguedine turri: auis est nota. **A**rcialis videtur produxiſſe Et anatis habeas vropigium macre.

Annona dicit̄ q̄quid vno anno colligit̄ ex ꝑd̄is: ſine ſit ſiligo ſiue anena: ſine ſenum: aut cordum, Teuto: embt. vel alia d. ſi mile: immo annona omnium obſoniorum est, vt idonei auctores prodiderunt: immo & Suetonius in vita **L**iberij, annoniam piſcium intellexit.

De accentu quarundam diſſonum;

Aliqñ. tradit **P**riſcianus (ꝛ eū ſecut; **S**ulpici; verulanus **D**ompilius & quidā alij) acui debere in antepenultima ſyllaba, quodam rez ſit, **L**aurentius valla linquit in dubio; Ego aut̄ dico, aliquādo penultima debere acui, non antepenultima: ani matus vno auctore **A**u. gelli. in lib. ſeptimo. ſeptio capite: qui ſic inquit. Nam igit̄ in his vocibus, ſ. adponis / adprimē, vel apprimē, quas non acui dicimus: ea cauſa eſt: q; ſyllaba inſeq; tur natura longior, que non ferme patitur acui priorē in vo: cabulis ſyllabarum plurium q̄ duar; Et ita etiam dicit **Q**uintilianus in primo libro institutionum. Euenit, vt metri condi tio mutet accentum, vt pecudes picteq; volucres: Nam volu cres, media acuta, legā: quia eſt natura breuis, tamē poſitione lōga ē. Ex q̄bus **Q**uintiliani verbis liquido colligit̄ ipm̄ vel leaccentū cū ſyllaba nolle pugnare: ſed ſemper ſyllabe et metro obſequi ꝛc. **N**ō ſi **A**ulus gellius (Cui multo plus tribuo q̄ **P**riſciano, de quo gellio dicit ſanctus auguſtinus, in libro de ciuitate dei nono: **B**ellius vir elegantiffimi eloqui, et multuz facunde ſcientie ꝛc. dicit contra **P**riſciani auctoritatem) Et ſi militer aumani poete, **A**prime nō ꝑrimam ſed mediam debere acui, ex quo ꝑrimam ſequitur media natura longior: quid ꝑ;

De abusione lingue

tandem in aliquando: Ubi antepenultima breuis? Penultima
omino longa: hac psualione inductus/credo melius dici alia
quando, penultima acuta: Sicut eadem ratio credo, nimirum, penul
tima acui deberetibi eodem modo contrarium dicit Priscianus. Ad
tamē gellius lib. supra allegato, dicit affatim, i. admodum, adpro
bus, admodum in prima acui debere: quod et ego sentio, et idē dicit
de mirum in modum antepenultima debere acui: In enimvero
et retrorsum eadem ratio sequi in apprimere credo penul. non antepenul
atcuenda esset, alioquin penul. longa. Horatius? sermonum lib. ii.
saty. quarta: quod mecum foret, aut sicarius, aut alioquin: hoc co
firmat Quintilianus in primo dicens: quia duabus longis se
quentibus primam breuem/acui noster sermo non patitur.

Aristoteles p. in aristoteles, phs dicit, ab apio tos aristos, i.
apib' optim', et telos, i. finis: quasi optim' finis Et non de ab
ares, i. virtus Ares enim dicitur virtus, sed mars; arete autem dicitur vir
tus recte, sed male, catholicum, cum plebeia gramaticorum colluvies sen
tit, ut in aliis multis: Estque aristoteles penultima brevis non lo
ga, ut indocti pferunt: Dia enim a telos composita, et corripunt
non pducunt: vni iuuenalis: Si quis aristotelem in scda satyra:
Et sanctus Augustinus? Summus aristoteles trutinando cacumia
rez. Et Sidonius? appollinaris, que vel aristoteles partem mem
bra loquendi recte. Fuit autem hic pipatecorum princeps: vidi ego plu
res que pferent pipatecos: et tamē quod esset unde veniret pip
atecus/nescirent; pipatetici igitur dicunt a πεπατεω πεπα
teo id est deambulando; deambulantes, et hinc inde spaciantes; dicitur
putabantur aristoteles deambulans docebat.

Armigeri non omnes milites dicuntur, ut vulgus putat, nec no
biles tamen et equestres, ut nostri volunt, sed qui principibus arma ge
runt, in pugnaque subministrant: Sed armati potest dici milites
expediti: Curtius in tertio, triginta et duo armatorum ordines ibant,
Apuleius de aureo asino. Ipse ad positum suum, quod mille armatorum
ducatum sustinebat sollicitate perficiscitur.

Alias ultima acuta, aduerbium: significat alio tempore, vel alio
loco, ut dicit Acron in primo, horatius: ut Cicero in primo de natura
deorum: Sed hec alias, nunc quod cepimus, in nostri autem et
vulgares, alias, vbique accipiuntur, pro alioquin: quod ego non inueni in istis

semel apud Pliniū in duodecimo naturalis hystorie lib. capi-
 tū. Radix costi gestu feruēs: odore eximio frutice alias inutili.
 vbi ego expono p alioquin: Itē alias p aliter reperit. Crenat?
 quid alias malim quā hodie fieri has nuptias: sed aliōqn sig-
 nificat teuto. sunt oder anderst. aduerbialiter: Unde Lactan-
 tius meus (quē primus omnium q ego sciam) cepi pferri publi-
 ce apud germanos in studio Tubingensi. Anno dñi. Mcccc
 lxxxviii) in prologo institutionū diuinarū ita dicit: Alioquin
 nihil inter deum hominēq distaret: vbi in eruditi dicit alias.
 Et Plinius in epistolis: vir aliōquin prudentissimus hone-
 sto quidem: sed tamen in errore versatur.

Alterare prout significat mutare de vna qualitate in aliam,
 vt de frigido in calidum, z cetera. Verbum est non in vsu orato-
 rū z eloquentū viroz: imo z phis egre cōcedit: sed alterare in
 vera significatōe accipit p alternare: vt Qui. i. metamorpho-
 si aliterat vndas. i. alternat: modo est in hac: modo illa: hęc her-
 molaus barbarus.

Auctor cōmunis generis sciat id qd factor: quāuis factor (vt
 valla asserit) nō sit i vsu nisi i qbusdā e græco trāslat: i illo qti-
 diano. credo i deū oipotētē factōrē celi z terre: græcē ē τοιήθη
 poetā. Et iō recte legit i qdā simbolo: Credo in deū pfem om-
 nipotentē poetā celi z terre. A tramen et factor a facio in vsu est
 etiā apud idoneos z latinos auctores. Et Quē Latine in re-
 bus rusticis nō semel vsurpat: pferim in vno loco dicō factores
 cui oleū fecerint zc. Et seneca cū arte requiem factori dabit. Et
 nostro tpe incuria applica factores, vulgo vocant: qui latine p-
 curatores sunt. Et quos vulgo pcuratores nominant si sunt
 confidici vero vocabulo. Sed vt ad ppositū redeā: nos poetas
 et ceteroz opoz cōditores, auctores vocamus: z ille q fecit ali-
 qd opus: q egit bellū: peregit paciā: auctor est operis: auctor ē bel-
 li: auctor est pacis: q neciam non tantū q aliquid faciū: sed qui
 pncipes sunt: z primi iubent: auctores appellantur: nā z homi-
 nē in quo est potestas z dignitas auctore vocant. vnde aucto-
 ritas dicta est: z iuius, maiores nostri nullā ne priuatam quis
 domū rem, agere seminas, sine auctoritate voluerunt. Errāt hic
 vebane pter: qui scribūt auctor: non em̄ delectit

De abusione lingue

oratorum et actorum auctores, ut nri precipue, sic em debet scribi p aspiratione: Sic auctor: ut h liq de et grece vides: Aliq igit scribes auctor: vidi ego aut nup q scriberet Auctor, cui ne ego repugno: nec plane assentior: Sed serui magis q dicit super arte Donati, auctor a se nascit: nec ab augeo sicut dicit Phil elphus in epla quadā ad scribas ducales qm nullū latinum i ora supinis descendens est cois generis: vt auctor, q auctor sit cois generis, testis est augustinus in grāmatica sua, et Lactanti us lib. primo institutionū, capi. xxvii, qui posuit in femino genere loquens de venerific: Que prima (vt in historia sacra continet) arte meretriciā instituit auctores mulierib⁹ in cypro fuit: vt vulgo corpm questū faceret: male q hoc dicit nestor dionisi? Ne gūt qdā illud augustini in smōe natiuitatis marie auctrix peccata eua: auctrix meriti marie: auctor em dicitur orator, Rursus male legūt qdā illō apli, qto tpe heres puul⁹ est: nihil differ a seruo cū sit dñs oīm. Sed sub auctorib⁹ et actorib⁹ est vsq ad pfinē tū tps a pfe. Auctor em nō actor legēdū ē. Nā auctores etiā pu pilloz vocant, hñ in qz administratōe etas infirma resqz fut. vñ Paulus iuriscōsul⁹ auctenā si nō interrogat⁹ tutor auctor fiat: valet auctoritas e⁹: cū se pbare dicit id qd ager: Pomponi⁹: Et si plurib⁹ datis tutorib⁹ vni⁹ auctoritas sufficiat: tam etiā tutor auctoret rē. Pōt etiā ab augeo descendere auctores auctrix femi generis: sed aliud significāt. Aliud est em, auctorem esse de q superi⁹ est augeo. Actor aut dicit⁹ orator q agit cām: quiqz gestu corpis et vult⁹ agit vñ et p nunciatio, et oratio, q habet et scripta, actio appellat. Itē comœdus, tragœdus, i. histriqz qui agit gestus in scena, et mim⁹, ois actor dici potest.

¶ Aliquis et aliter non sunt in vsu doctorū: sed barbarorum. **¶** Amice aduerbium est: amicabiliter aut ego nūquā apud doctos legi, nō tamen damnosquin ab amicabilis amicabiliter descendere possit.

¶ Ambasiator latinum non est, sed p eo legatus: vel orator qdam tamē differentiā faciunt inter legatum, et oratorem: vt legatus pape sit: orator cesaris: vel alioz principum: cui differentiē non accedo: Nec hoc vocabulū apocrisarins quod significat legatum, non tantum pape: vt raudensis putauit: sed et genera

Adiectu

liter satis mundum est dicente Laurentio valla apocri-
 sarum non aliter apud grecos nitidum vocabulum est quã apud nos
 ambasiatores, quod nemo nisi barbarus dixit: quãvis apocri-
 sarius habeatur in autentica, de sanctissimis episcopis collati-
 one nona. §. Reverendissimi vero: plura in mammetractum
 scripsi.

Alalia non significant tantum Lentu, hũsuo gellet secun-
 dum alios capos pingues: sed omnia animalia, nedum aues
 que domi vel in villis, vel in viuarijs s'faginantur: vt gallinas/
 anseres: anates: siues: pisces &c. Ita habet, valla in raudensem:
 vt et Plinius de na. bysto. libro .ij. vt eode se quoq; altiles ga-
 neam implerent.

Accidia simplici c: nõ accidia, est grecum vocabulũ: et apud
 nos redium/molestias/trititiam/scu rash indicat, quod si credi-
 mus velle, Similiter grecis, qui ita scribunt. ακρηδία accidia
 per e: in secunda syllaba, non, acidia, dicitur.

Affectus, vel affectiones, ait Au. gellius dici a latinis phis
 que greci pathe appellant: hoc est animi motus, vel perturbati-
 ones, vel passiones, quod vocabulum a doctis reprobat. Affe-
 ctio crebro est apud cicronem affectus ferenũs. Contra Qui-
 tilianus sepissime affectus raro affectione dicit. Est autẽ affe-
 ctio vt cicero diffinit animi et corporis ex tempe aliq; de causa
 mutatio: vt leticia/cupiditas/men: s' molestia/morbus/debilis-
 tas & alia, que in eodem genere reperunt: teutonice affectus vel
 affectio. lydlicheit: oder entsetzlicheit in frid: oder in leyd, vel in
 similibus. Sic Lactantius in primo diuinarũ &c. dicit. Itẽ multi
 affectus quibus cõmoueri solemus, vel ad irã, vel ad cupidita-
 tem, vel ad leticia, vel ad metũ: vel ad miserationẽ: vt in his om-
 nibus toridem mentes puniet operari. Sic et Quintilianus
 de affectibus: dicit sunt inquit affectuũ species. Alterã em gre-
 ci pathos vocãt, quã nos vertentes recte ac proprie affectũ dici-
 mus: idem docet affectuũ quosdã cõcitatos esse quosdã mitēs/
 et compositos: Lactantius nõ vitã nõ affectus nunciat:
 Augustinus morũ animũq; grece pathe dicit s' perturbatões, vt af-
 fecus: sed expressi passiones vocari tradit, sed nõ barbare dicit
 affectionatus, sicut et passionatus, et affectionor: quod nõ reperit

De abusione lingue

apud idoneos, nisi insup ubiq; accipiunt affectu, se solo p quadā bona voluntate z desiderio inclinatioe bonas in aliquē dicētes: Salutes cū affectu .i. cū desiderio bone in te voluntatis. Itē habete affectu p effectū .i. voluntatē p eo qđ fieri neq; qđ bene nescio attamē raro ego legi qđ imo negant eru diti bene dici, afficio tibi, p cōpatior vel volo tibi attamē, p̄ter alios, dic cor nelius tacitus, libro. vii. de otbone cesare, neq; vt affect' vsol in amorē mei accēderē cōmilitones, veni postulatūrus zc. vbi affectus accipe videtur p voluntate quā vultu, verbis, z opere, ostendimus: de qua re eru diti iudicant: At dicimus insup affectatus sermo affecta oratio vel affectata verba hoc ē nimis arpie z curiose quesita zc. et affectatio nimia curiositas z diligētia,

¶ Appodiare verbū est qđ nemo latinus vtitur: podiū autem a quo forsan istī verbum hoc formarunt est in theatro. loq' ad spectandū aptus, z a pede nomē accepit: qua dicitioe vtit' Suetonius, inuenialis, z victimius.

¶ Antistes ecclesie dici potest latinesq; a vulgo dicit', p̄positus vel p̄latus, legit' z antistita in femio gñe, p̄latus vt sit nom en dignitatis: nunquā apud idoneos legi nec itē p̄positus: s; bene adiectiue accipit' vt Iustinus p̄fectus; ipius me dis p̄positus: Et Lurtius; zepyrus Thracie p̄positus. Potest tamen dici meo iudicio p̄fectus vel p̄mas vel p̄mas ecclesie. P̄mas or etiam non bene ponitur p nomine dignitatis. Sed forsan p̄mas, vel potius pater, vt dicit Hieronymus in epistola ad Eustochium virginem.

¶ Prioratus non est latinū: At Apuleius noue, sicut in alijs multis. P̄positū accipit p nomine dignitatis, pro p̄fecto militum, dicens: Ipse ad p̄positū suum, qui mille armatorū ducatum sustinebat sollicitē proficiscitur, z Julius firmic' li. ii. Natheseos quosdā autem facit in tēploꝝ cultu semper p seuerare, aut p̄positos religionum.

¶ Aduocatus quis sit horunt vel mediocriter docti, qui scilicet alteri adest in causa: sed nostri male et barbare accipiunt pro p̄tore vel p̄fecto vrbis aut ville. Sed que differentia sit inter aduocatum et patronum, Valla te in suis elegantijs docebit.

Audacia & **audentia** differunt, teste Plinio. **Audacia** est temeritas, unde Cicero li. ij. rhetorices: Sic unicuique virtuti finitimum vitium repiet: aut certo iam nomine appellatum: ut **audacia** que fidentia: et **præsumptio** que **perseuerantia**, pingua est. **Audentia** est fortitudo: inde **audax** est temerarius: **Sed audens** est fortis. Virgilius in sexto, tu ne cede malis: sed contra audetior ito. **Idem** tamen in septimo, **audax** in bonum accipi videtur, dum dicitur: dum turnus rutilos animis audetibus implet. Hinc etiam **audacter** & **audenter**: Ubi advertendum, quod quidam dicunt **audaciter**: quidam **audacter**: **Laper** grammaticus: Atque dici posse contendit: **Sed audaciter**, melius: quia nomina in r littera terminata in aduerbijs, iter, assumunt: ut **astrox** **astrociter** **velox** **velociter**: At nos vsu doctorum secuti dicimus **audacter**, non **audaciter**, quod notat Quintilianus in primo institutu, dices. Inherent tamen quidam molestissima diligentie puerilitate: ut **audaciter** potius dicant, quam **audacter**: licet omnes oratores aliter sequantur. **Ande** & **diuus Augustinus** in sua grammatica, dicit de aduerbijs: **Sed** ex his quodaz per syncope et euphoniae causa dicimus: ut **audacter** **difficiliter**, non **audaciter** & **difficiliter**. **Idem** vult Marciannus felix, capella libro tertio.

Argentarij require in dictione **Trapezite**.

Anomala debentur dicere verba, vel nomina, non anomala sicut gotthicorum mos est, **anomalix** **Anomalia** enim grecum vocabulum (ut dicit Gellius) est inequalitas declinationum, consuetudine sequens: et felix capella dicit: que nouant regula vulgo, docti que **anomala** vocant.

Apostata, vide in dictione **sathan**.

Appreciare & **appremiare**, verba penitus grammatica, et in elegancia credere: romanaque ciuitate interdicitur, nisi illis, ut cretifer dicitur noster **Hieronimus**: sed interdum (ut alias dicit) assumit consilio verbo vulgare, ut puta ad vulgum scribentes. **Neque deprecare** elegans est, quod vsus sidonius, dicens, nam apud te litteratorum curam turba depreciet imperitorum: **premio**, aris, aut deponet aliter id est precium cape. **Suetonius** vsus in titu, dum inquisitionibus prius munduari primariisque solitum.

Analogia, ut dicit Gellius in secundo nocti, **atticarum** est similes

De abusione lingue

lū declinatio quā teste Quintilia. ex greco transferentes in latinū: proportionē vocauerunt. Sed nostri quibus cū lingua latina nullum est cōmērtium hanc vocant gramaticā regulatiuā, barbare: nullo auctore, de analogia eādem dicit Marcian⁹ se lit capellanus, libro tertio de grammatica.

Araneus p̄rie ipm̄ anīal vocat, teu, Spynbreypp. Plinius in. xi. araneoz his nō absurde iungatur natura. Aranea ē op⁹ ipm̄ z tela: sed poete etiā femininū p̄ anīalī vsurpant. Virgil⁹. Nam sepe in foribus suspendit aranea calles.

Albugo, nō significat teu, das weis; in oug. Sed ē morb⁹ oculoꝝ cū vlcis circulū oculi infestat, quē greci irim dicunt zc.

Amorofus, s̄ est plenus amore: ego nunquā legi apud receptos: nec itē quo indocti vtunt in amozet in amozatus, hoc est ardens in amore: amorofus tū z dolorofus, tolerantius est, nec repugno qn̄ possit dici: ego tū nunq̄ legi.

Appropriare est verbū gramaticū, nō elegas z oratorij.

Annales, vt tradit gellius in quinto noctiū atticaz, Sūt libri/ qd̄ factū quoz anno gestiuē sit dēmonstrantes: nostri dicūt minus latinē fascicul⁹ tempoz. Lū vero nō p̄ annos: sed p̄ singulos dies geste scribunt ea hystoria vocabulo greco, ^{ἐπιημερις} idē diariū d̄: Annales igitur sunt, q̄ n̄i greco vocabulo chronica nōināt. Chronica q̄ valēt tp̄alia, plurali nūero debēt enūari, s̄c̄i p̄hysicaz Bellius lib. viii. ca. xvi. In chronicis script⁹ est: z lib. xvi. ca. xxi. Ex libris q̄ chronici appellant. Et paulop⁹ vt corneli⁹ nepos in primo chronicoz dixit augustinus li. i. ca. xxvii. sed istoz p̄phetaz duoz tpa in chronicis nō in eoz libris potuimus inuenire: Hieronymus autem super Hieremia sermone triuū vsus est: dicens in chronica Eusebii zc. in singulari more vulgi. Otelius augu. libro quarto ca. sexto: nā sic scribunt: q̄ chronica hystoriam p̄secuti sunt. Nam ille adiectiua literet ita loq̄t⁹ posuit. inde Synchronū q̄ vocabulo vt̄t sanctus Hieronymus: sunt equales z coetanei grece em̄. ^{χρονος} chronos tempus significat. q̄ autē q̄dam dicit cōtempozane. Vt credo apud receptos inueniri est. vt dicit beroaldus. cōtempozationes nostri fideliter magis feliciter interp̄tāt synchronismū.

Absentare z presentare scripsit nuper quidam gramatic⁹ esse

Chronicon. neu⁹ gl.

gōthica verba, sed ego latina dico: Claudianus lib. tertio de
 i apu pro ser. Colloquio patri s. pcul absentauerat astris; Plī
 nius de viris illustribus. Lapur Pompei magni cū annulo se
 fari p̄sentatū est. hoc etiā verbo vtitur q̄ntilianus in. xii. a quo
 venit representare q̄ cicero in epla ad curionē.

Accersere vt tradit Agretus, euocare est. **A**rcessere vero ali
 quem accusare significat, z ab arceo nascitur: ināq̄ alium accu
 sare, est a maleficio arce, inde a cicerone dictum charcessiur
 maiestatis. i. accusatur crimine lese maiestatis.

Aliquoties dicit valla in rau desem/nesciojan vsq̄ repererim:
 At bone Laurenti Licero vsus est eo. Item Linius de an
 co Martio et Valerius maximus libro sexto capitulo quinto.
 et apud alios.

Axioma teste gellio li. xv. cap. viii. latine a dialecticis dicitur
 p̄positioa Marco varrone p̄loquium. a. S. aut cicerone di
 citur p̄nunciatū: sic etiā ab Hieronymo cōtra Rufinū impit
 dicunt male axioma. Et nota, si volumus sequi accentū grez
 cū tūc antepenultimā ipius accuetur, q̄uis penultima sit lon
 ga q̄ p̄ eo scribitur si q̄o: i. uox at Marcianus felix ant penulti
 mā z penultimā breuiat, dicens. Aduenit z stolidū p̄struit axi
 oma. At licenter meo iudicio.

Alleuare nō bene dicit, sed leuare, vel alleuare: est em̄ alleua
 re fouere: z op̄e atq̄ auxiliū p̄stare: Quintilianus, quare nō pe
 tit h̄t miserū putetis: nisi z innocēs fuerit nō petit vt afflicum
 alleuetis, nisi z pbauerit se infeliciozem zc. Itē alleuare est h̄t al
 tū tollere: Quintilianus: vidi multos quoz̄ supercilia ad sin
 gulos vocis conatus alleuarentur zc.

Augustus dicit quasi sacer, ab auium gustu dicit, que in au
 spicijs adhiberi solebāt: vnde Quidius in fastis. Sctā p̄res
 augusta vocāth̄ yugusta vocantē tēpla sacerdotū rite dicata ma
 nu: quod autem Laurentius valla cōtra donationē Cōstanti
 ni dicit. Nō ideo vocat̄ augustus quod imperium augere de
 beat: vt aliqui sentiunt, lingue latine imperiti: non omnino
 suffragor eius sententię cum dicat Suetonius de Augu
 sto: vt Augustus potius vocaretur: non cum nouo: sed etiaz
 amplioze cognomine q̄ loca quoq̄ religiosa: z in q̄bus angu

De abusione lingue

rato quid p̄secrat̄, angusta dicant̄, ab auctu, vel ab auiū gestu
guitque: ad hoc nomē allusit Quidius scribens, Augeat im-
perium nostri ducis/augeat annos, Cui etiā astipulat̄/egesip̄
pus qui sic scribit in quinto belli iudaici: Augustus apud ro-
manos nomē imperij est, q̄ augeat suos, nō q̄ opprimat alios
nos: ab isto igitur omēs posteri reges romani dicti sunt augu-
stus sicut cesares a Julio cesare, at Julij n̄ dicit cesar, q̄ ceso ma-
tris vtero natus sit: nā scribit Suetoni⁹, cesarē m̄ re aurelię oli
dixisse m̄ aut̄ pontificē aut̄ exulē filiū hodie videbis: nec p̄n̄
Julius dictator, apud romanos hoc nomine decoratus ē: sed
Scipio aphricanus: vt auctor ē Solinus, ca. iij. dices: Rur-
stus necatis matrib⁹: ortus est auspiciator, sicut Scipio affri-
canus, qui defuncta parēte q̄ exciso vtero i die venerat: prim⁹
romanoꝝ cesar dictus ē: eide dicit Plinius libro septimo, natus
ralis hystorie. Et sicut cesares, et Augusti, nunc appellatio no-
mine dicunt reges roma, sic apud albanos omēs silij apud
Persas arsacide zc. vñ Seruius in. vi. eneid. dicit: postea
omēs albanī reges dicti sunt Silij ab hui⁹ nomē, sicut hodie
romani impatores augusti vocant̄, egypti ptolomei, et pe-
arside, et latini murani zc. quod latius exequit̄ meus: Hierony-
mus libro nono, sup̄ Ezechiele, dices: videtur q̄ mihi nō vnus
esse pharao: sed apud egyptios hoc vocabulo demonstrari re-
giā dignitatē sicut apud romanos cesares z augusti, reges eorū
appellant̄, a primo Laio cesare z secūdo adoptiuo e⁹. De
raiano, qui postea augustus est appellat⁹. Et apud syros an-
ticchi, apud persas arsacido, apud Philibistim Abimelech: p̄
Alexandrum in egypto ptolomei z ad Cleopatram, qua vt
eta, apud Actium, egyptus romana ē facta puincia: hęc ille.
¶ Alioquin, nō alioquin scribendū: sicut z atqui, nō atquin: de
hoc ita dicit valla super Quintiliano, in pluribus diuersorū
autoꝝ vetustis codicibus inuenit̄ alioquin, nō alioquin, scriptū,
dici post apud Laprum grāmaticū legi hoc p̄cipi, sicut atqui,
n̄ caret, sic et alioqui.
¶ Angina vt dicit Beroaldus est morbus faucium, z dicit̄ eti-
am, cochilles, impitum medicorū vulgus sqvinantiā vocat, cum
hypocrates z galenus synachen, appellauerint: Et vt idem

Scipio aphricanus. p̄g dict⁹
fuit cesar.

dysenterion grece tormina latine vocant. Inde grece dysentericus, latine torminosus: iā nomē dysenterie p̄ vulgātū c̄nter me dicos, cū torminū nomē ignorent, quod sane p̄quā mirū est/gre cā dictionē esse latinis cognitissimā: latinā penitus ignotam, vt idē dicit: at ego audio hāc dictionē, esse in vsu eoz, sed pro alio significatū.

Amarus interdū significat, rudi hert vno herb: in hominibus, vñ Justinus: cōtra antipatriū, amariorē sp̄ ministrū regniq; ipos reges fuisse. Interdū amarus vulgariter, saur oder stark: sicut poma vel vna: Seneca epla. lxxiij. quomō poma quedā sunt suauiter aspera: quomō in vino nimis veteri ipsa nos amaritudo delectat, gīt c̄vt etiā Hieronym⁹ tradidit, amaritudo cōtraria dulcedini, et amarus dulcis. Sic nota eodē mō accipi posse asper de vino: et ceteris similib⁹, et de hominē vnde et Quintilian⁹ lib. octauo, necessitate em̄ nos dicim⁹, durū hominē, aut asper: non em̄ priū erat, q; daremus his affectōib⁹.

Quere verbū impatiui modi, non dicit ab a. i. sinez ves, sed venit ab quere, es, ere, quod apud nos gaudere significat, ex nimia cupiditate: imo et quere cupere significat.

Angelus greca lingua significat nunciū: vnde dicit Marcianus felix capellanus lib. ij. philologie sue: de genio. Et qm̄ cogitationū archana sup̄e annūciat potestati: etiam angel⁹ poterit nuncupari. hoc autē, angelos greci ἀγγελοσ dicit, latini mediocriōs, quos etiā greci agathos et cacos demonas vocāt: hoc est bonos et malos demonas, et āgelos, at generali vocabulo apud nos manes vocant: Sunt em̄ manes (eodē teste) tam boni q; truces angeli. Inde venit euāgelij ab eu, qd̄ est bonū, et angelos nunciū, quasi bonū nunciū: debet autē p̄ferri euāgelij, v̄ secūda litera sonū cōsonantis, s̄ habente, quod est em̄ino cōtra vulgī opinionē, dicētis, differentiā esse inter euāgelij, p̄ u cōsonantē, et u vocalē: sed tedēt me in re su puacua plura verba facere: Audi que de hac re scripserit homo impense doctus de fecatig: sermonis Johanne Lapinion p̄bortensis Sueuus: ita em̄ ad nos scripsit: de euāgelio idē quod de euandro tibi iudiciū sit, nam cū post eu cōsonās littera sequit, tunc de p̄hongi hoc est duaz vocū sonus retinet, vt euige Lulebius cunichus

Euāgelij

De abusione lingue

Sequente vero aliqua vocali sc̄o pertū est enūciatōnis quā dā
d. uisione admittit manere dypthongi quantitate. vt cū dicim⁹
ptolomeus euergētes, Bacchus euus. vt Virg⁹ in. viii. Tū
pater euandrus dextrā cōplectus euntis. Haud sec⁹ atq; lau.
dypthongo accidere solet. vt gaudeo gauisus. z ecōtrario. auis.
aucep̄s;

Appellare pulch^r z elegans est verbū. primoh̄c dicit Ulpi
anus. n. de inuirijs z s. i. h̄ est blāda o fone alicui⁹ pudiciā at
tētare vulgo: einer die mythan nuotē. Quintilian⁹: vroz ma
rito dicit appellatā se de iūpro a priuigno: alias appellare dē
creditor. qñ creditā pecuniā reposat. vel in iudiciū debitorē vo
cat. idē Quinti. in. v. nō debuit tibi pecuniā. me appellatū. ap
pellare itē ē simplr alio q. vel noiarē: appellare itē est idē q. puo.
care. vt i. etiā⁹ apō iuriscōsultas de appellationib⁹. q. z si idē
sit appellare z puocare in elegātia tñ differūt. ita em̄ eleganter
loquimur. appello iudices. vel principē. p̄positōe: sed puoco ad
populū. vcl principē cum p̄positione lego. tamē etiā apō
iuriscōsultos appellare ad principē. vnde hec differētia nō
omnino seruat̄ur:

Bacca p̄ duplex. c̄ sine aspiratiōe scribitur: Errat hic Marti
nus philetic⁹. q̄ in de senectute Ciceronis p̄ simplex scribi iul
sit. Differūt autē acini z bacces. te. te vallēsi Laurentio. q̄ acini
vulgo ber: inter fructus minutiores arborū. fractūū veldenti⁹
nasant̄. Bacce vō dispersius z rari⁹ sunt. q̄ acinos numerant
vuc: gran. abedere: grana s̄ibuci: grana mali punci. Adde etias
morū. z qd̄ quid his sile est. Inter baccas vero. fructus lauri. fru
ctus oliue. corni loti. quā faba syriā. vocat̄. murti. lentisci. siluam⁹.
Inde venit baccalaurē. q̄ si laureatus: hoc est coronatus bacca
lauri: Quia olim vt adhuc potēte coronabantur omnes. hī q̄
in litteraria militia emeritū credebant: Estes digni⁹ z prestan
tius nomen. quā sit magister vel doctor:

Biblos. vel scōm Theodorū Bazāz Beorgiū vallā. Byblos
p̄. gr. c̄. apud nos sc̄at liber: Inde biblia. oz. plis nūeri tantū.
s̄m Beorgiū vallā. sc̄at libz. veterē instrumentū. qd̄ vos dicit̄. ve
tus testamentū: Sic em̄ in q̄t Beorgius. biblia generis neutri
plis nūeri. vt rhetor⁹. cū codicē significat̄. z p̄bysica. que faci

physica q̄. p̄ res singlar̄ s̄t artē
Rhetorica s̄

physica
rhetorica oz plus. s̄t libros.